

АПЕЛ У ОДБРАНУ ДАЉЕГ УРУШАВАЊА ЗНАМЕЊА – ГРОБЉА СТРЕЉАНИХ 1941. У КРАЉЕВУ

Друштво за заштиту Спомен гробља “14 октобар” из Краљева је током свог постојања више пута сагледавало стање Спомен гробља стрељаних родољуба октобра 1941. године у нашем граду, појединачно и колективно смо покушавали да покренемо бар неке активности ради измене стања, али и данас морамо са жалошћу да констатујемо да нема помака на боље. Сматрамо, такође, да и оно што је рађено коју годину раније, није ни довољно ни добро. Уосталом, то се да лако и видети. Спомен гробље “14.октобар” изгледа запуштено, дакле недостојно жртава, нашег града и времена у коме живимо. Хумке су редовно после падавина данима у води, што је недопустиво, покушај оградe је остао на покушају, дакле, нити је ограда завршена нити је сачувана. Посечена је и почупана на више места, па ово меморијално место изгледа остављено и заборављено. О ђубрету нико не води рачуна, а вагон, који би као избеглички симбол требало да буде део меморијала, представља право ругло. Кад ово место овако изгледа, лако је од њега окренути главу, што велики број грађана и чини, чак и у октобру. Последњи октобар смо доживели као праву срамоту: драма око програма, недоличан изглед, слаб одзив...

Не говоримо о кривцима и не тражимо их! Желимо да помогнемо и тражимо помоћ.

Као Друштво за заштиту Спомен гробља “14.октобар”, у обавези смо да вас подсетимо на законске обавезе јединице локалне самоуправе о меморијалним местима. Наиме, Закон о ратним меморијалима, Сл. гласник Републике Србије бр.50, од 29.јуна 2018.године, већ у члану 2, став 6, тражи, узмеђу осталог, заштиту ратних меморијала, што подразумева спречавање од пропадања и оштећења и одржавање у достојанственом и препознатљивом стању... Тражи се, такође, редовно одржавање, што подразумева: одржавање писаних и других ознака, неговање и обнављање засада, зеленила и цвећа, уредно одржавање ограда, приступних путева и

стаза. Предвиђено је и инвестиционо одржавање кроз реконструкцију, санацију, конзервацију...

Чланом 6 Закона, предвиђено је да средства за уређење, инвестиционо и редовно одржавање ратних меморијала, обезбеђује буџет Републике Србије, а дозвољени су и поклони и донације. Заштиту ратних меморијала спроводе надлежно министарство и јединица локалне самоуправе...

Локалну самоуправу “прозива” и члан 8 Закона, прописујући јој да се стара о редовном одржавању и да за то обезбеђује средства и својим буџетом. Истовремено, “локална самоуправа обезбеђује непосредну околину ратних меморијала од обављања непримерених активности или изградње објеката чија намена није примерена”. Такође, надлежни министар, на предлог надлежног Завода за заштиту споменика културе, уређује начин и висину учешћа у трошковима редовног одржавања, које је у надлежности локалне самоуправе.

И још једна обавеза јединице локалне самоуправе из члана 12 је важна: најкасније до 30. новембра текуће године дужна је да достави Министарству извештај о броју, врсти и техничком стању ратних меморијала. И члан 18 нам иде на руку: предлог за уређење... могу поднети, између осталих и “јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица”.

Није новина, али стоји у Закону и то да Краљевачки октобар припада звањима ратних меморијала, а ту се не спомиње спомен парк. То би значило да би и име овог стратишта требало уподобити са Законом.

Дакле: место страдања, ратни меморијал, знаменито место, јавно спомен обележје...?

Очигледно, има начина. Без зависти, чини се да је те начине на време спознао Крагујевац, формирајући Спомен парк *Крагујевачки октобар* на 350 хектара, који данас на свом сајту приказује десет споменика, *Галерију Мостови Балкана*, *Спомен музеј* са списком стрељаних (готово исто колико и у Краљеву, званично 2264), са сталном поставком и покретном изложбом...Има 12 стално запослених...

С обзиром на све изнето, и сами се осећамо одговорним за тренутно стање у краљевачком меморијалном простору, али смо свесни и законских оквира, које не призивамо у одбрану. Ипак, наше сагледавање је произвело и неколико предлога.

1. Формирати установу која ће се бавити свим краљевачким меморијалима (за сада их има 147, али је извесно да нису сви евидентирани, а то значи да смо нека важна места заборавили, или их нисмо ни спознали),

2. Овом простору недостаје неколико важних објеката као:

- Ограда од чврстог материјала (ковано гвожђе или сл.),
- Објекат са простором за имена стрељаних и за сталну изложбenu поставку,
- Објекат за раднике за одржавање, опслуживање и обезбеђење,
- Живи сезонски садржај у простору око хумки стрељаних: цвеће, трава, неговано растиње и слично, што захтева редовно неговање...
- Место за редовно богослужење по православним обичајима
- Чесма са пијаћом водом,
- Званични паркинг меморијала.

3. Могућности финансирања:

- Буџет Града и буџет Републике (у складу са Законом),
- Донације Немачке амбасаде и немачких фирми у Србији,
- Донације привреде,
- Донације дијаспоре,
- Пројектно финансирање,

4. Програм рада установе

- Дефинисање простора меморијала,
- Прикупљање докумената о стрељању,

- Публиковање трагичних догађаја кроз изложбе (у граду и ван града), штампање пригодних издања, медијска,
- презентација, туристичка презентација, организација научних скупова, обележавање дана стрељања и других пригодних датума...
- израда и одржавање сајта меморијала
- Одржавање простора...

Свесни смо да се може поставити питање времена у којем се овакве активности покрећу. Тога, као и адекватне акције, је недостајало и свих осам деценија до сада. Ако не можемо завршити одмах, не значи и да не можемо почети, и то одмах.

Законом је одређен и главни носилац посла – јединица локалне самоуправе и одговарајуће министарство. Ово Друштво, такође, не одустаје од своје улоге – друштвене акције, покретања донаторских активности, афирмације идеје и значаја меморијала за нове генерације, као што је пиетет, толеранција, култура сећања, промоција етике, емпатија, образовне вредности...

Друштво за заштиту Спомен гробља “14.октобар” Краљево

НАПОМЕНА:

Идеје, сугестије и иницијативе у вези с овим Апелом слати путем и-мејла или телефоном, г-дину Радету Типсаревиху, новинару и публицисти (e-mail: radetipsarevic@gmail.com или тел.бр.064-4888999). Такође слати и дипл.маш.инж. г-дину Милану Новаковићу, председнику Подружнице Завичајног друштва „Краљево“ у Београду (e-mail: nipek_gostol_tst@yahoo.com или тел. 063-8099008).

